

MEDENİYET’TE EDEBİYAT

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Yazarlık Atölyesi Verimleri -III-
-Seçki-

İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ

KÜTÜPHANE VE DÖKÜMANTASYON DAİRE BAŞKANLIĞI

2023

İMTİYAZ SAHİBİ

Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK
Rektör

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

İsmail RAMAZANOĞLU

EDİTÖR

Aykut Nasip KELEBEK

ESER ADI

Medeniyet'te Edebiyat -III-

YAZARLAR

Sena YIĞCI
Emre ASLAN
İlknur ORAL
Arzu CEYLAN
Cansev CİÇERİM
Damla EYÜPOĞLU
Fatma Ebrar TUNCEL
Meryem YIRTMAS
Ünzile EŞEN

GRAFİK TASARIM

Funda SONGÜR BASUT

Yazarlık Atölyesi Seçkileri
Dizisi III

İÇİNDEKİLER

Sunuş	4
Sena YİĞÇİ	
<i>Gülen Gözlerine Rim</i>	6
<i>ÇERÇİ</i>	17
Emre ASLAN	
<i>Dalkavuklar Gerilince</i>	8
İlknur ORAL	
<i>Beni Haydar'a Sorun</i>	10
<i>ferini kaybeden yolcu</i>	24
ARZU CEYLAN	
<i>Dün Gibi Hatırimda</i>	11
Cansev CİĞERİM	
<i>Ayakkabı</i>	21
Damla EYÜPOĞLU	
<i>Saat Sonatı</i>	26
Fatma Ebrar TUNCEL	
<i>Karar</i>	32
Meryem YIRTMAZ	
<i>-di'li Geçmiş Zaman</i>	34
Ünzile EŞEN	
<i>Amak'ı Hayalden Uyanış Olarak İvan'ın Çocukluğu</i>	38

Sunuş

2021-2022 eğitim-öğretim yılında üniversitemiz Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı bünyesinde başlattığımız Yazarlık Atölyesi faaliyetlerine, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında da devam ettik. Haftalık periyotla gerçekleştirdiğimiz Yazarlık Atölyesine önceki yıllardan devam edenlerin yanı sıra yeni öğrencilerimiz de dahil olmaya devam etti, bu yıl da üniversitemizdeki edebiyat potansiyelinin kıymetli verimlere dönüşmesinin mutluluğunu yaşadık. Geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da atölyedeki birçok arkadaşımızın metinleri Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği bünyesinde çıkan Dil ve Edebiyat, Olağan Şiir ve Olağan Hikaye gibi ulusal edebiyat dergilerinde yayımlandı. Birçok şair-yazar öğrencimizin önemli dergilerinde belirginlik kazandığını, ilgiyle izlendiğini görüyor ve öğrencilerimizin başarılarının hayatın her alanında daim olmasını diliyoruz.

Aykut Nasip Kelebek*

* İstanbul Medeniyet Üniversitesi Dr. Öğr. Görevlisi

Sena Yiğci

GÜLEN GÖZLERİNE RİM..

Biz mavi bir denizdeyiz Rim, sizin denizleriniz kandan
bilmeyiz, uzak bir diyarda bir şehir yatıyor vurulmuş ortasından
acıların gölgesinde sızlanmak düşmüş bizim payımıza
vurulmamışız
dört yanımız kan oysa
dört yanımız kan

Gülen gözlerini kapattığında Rim
gözlerin bir füze olup aştı demir kubbeyi ve düştü
çağa bir bomba gibi
sen söyle ne yanından tutalım aramızdaki tel örgüleri
ne yanından tankları, silahları
çarkları kanla dönüp duran katil dişlileri
sen bir ruhun ruhuydun Rim, bir gün son kez kucakladı seni
bizim kucaklarımız seni sarmaya yetmedi
Yetmez!
uzanamayız, elimiz kolumuz sana uzak
biz dört yanı kandan denizlerimizde hür ve sessiz
yaşamayı biliriz ancak
sana gelince dilsiziz, sağırız
işte tam da bu yüzden yüzlerimizden okunuyor utanç
ve düpedüz ortada yalnızlığımız

senin gülen gözlerin Rim! Kapalı
benim gözbebeklerim neden büyüyüp küçülüyor hala
bir zamanlar gülen gözlerine dünyanın bütün ışıkları kapalı
Rim, sen daha dur!
üşüyen ruhlarımızı ısıtır yanan şehirleriniz
daha dur

çivisi değil yüreği de sökölür dünyanın
dökölür çocuklar biner biner camlardan
kapılar kapanır yüzlerine kalırlar bir ayazda sapasağlam
Rim, daha dur
dünyanın
ışığı da kesilir suyu da toprağı da tükenir canı da
siz çeperlerine çarptıkça
Ufala ufala
Yiter koca dünya
Daha dur.

Rim!
Sen bir ruhun ruhuydun
Saramadık!
Harlanan bu ateşte
Gün gelir biz de yanarız
Daha dur.

Olağan Şiir, 38. Sayı

Emre Aslan

DALKAVUKLAR GERİLİNCE

Bizler aydınlık sabahlara koşuyorduk günün birinde
Hatta aynı topraktan birer yudum su içiyorduk
Bizlere bir hâl oldu karanlıklar serilince
Kimyamız değişmiş olmalı besbelli
Elem tohumları serpilmiş ve de meyve vermekte
Hepimiz tasımızı, tarağımızı toplamış olacağız ki
Ebreheler yeniden açık alana fırlamış
Bizler, kızılığa doğru yol almışız şimdiden
Körlük hastalığı vasil olmuş her birimize
Dalkavuklar gerilince

Aylardır yeriyorum bitkisel hayatta bedenimizi
Ben karanlıkları görüyorum aydınlığı değil
-Evet, kör değilim-
Güz geldi buruk bir bayram sabahında
Olgunlaşiverdi çiçek taneleri bile
Meyveleri, acı bir katrana gebe

Yeryüzü, aşkın yüzü oluncaya dek! Demişti biri
Ne kutlu, bu zafere inatla bir meşale yakmak,
Bakir bir ormana baltayla girmek,
Ve de sağıvermek ölmek üzere bir hayvanı,
Tarumar bir şehri yeniden ayağa dikmek
Ben buradayım, demek yerin dibinden
-Ölmek değil, yaşamak ümittir gelecekten-

Sabahlar, geceler ardında dolaşır
Sokak lambaları yanar âmâ sarhoşlara
Fukaraların üstüne topraklar bulaşır
Kaldırımlar bezenir keskin bir sarkaca

Günceler yazılır boylu boyunca
Ebabiller yan durmuş kanatsız

Korkunç bir pus düşmüşken şehir etrafına
Can alır bunca sis ve kar, ilerlemekte, sinsi bir tarumar
Bir isyana gebedir incir ağaçları
Tatlı bir esinti verir bugünlerde gönlümüze
Çincem yok, anlamam, -aşamam kıraçları-
Her akşamı eğlencedir körlüğümüze
Güz bitti, önümüz karanlık ve aydınlık
-İki yol var bizim güzümüzde- yeniden başlayacak
Çeperleri boyunca Serhenkler gelecek
İnadiyla bitecek elemeler
Dalkavuklar gerilince

Olağan Şiir, 38. Sayı

İlknur ORAL

Beni Haydar'a Sorun

beni haydar'a sorun
bir adın yok oluşuysa sorun
bırakın bu kadarı kâfi
bu dünya elbet fânî

peki,
gönül bu yerde acı çekmeyi mi umar

orada hüküm sürüyorken, güçlü güçsüzü kovalıyorken ve
kovuluyorken çocuklar bahçelerden
benziyorum bir ele, güneşe muhtaç fesleğene
o günlerden kalma bir pazar gibi sıkılıyor canım
pençelerinde güneşten kalma renkleri görüyor ve
sesindeki kudreti duyuyorum kuşluk vakti anılmışken tarafından adım

anne,
gönül seçemediğini değiştirmeyi mi umar

kiminle yüzleşemediyse, kimden hesap sormadıysa hepsi hatırında
bak, intikam dedikleri bundan öte
geçip gittiğinde bu öfke
bu, ona mücadelesinden kalma bir armağan
bin parçada, bin çıt sesi ve yüz varsa bir o kadar kan
zamana esir olmaktan kurtulduğunda
yürüyecek yollarda kaybolmak istercesine
şükredecek soluk soluğa da olsa aldığı her nefese

beklemek de insanlık hâli
bekliyor herkes sorulacak suali
nedir diye soracaklarsa sana adın
dur ve düşün
bir şahidi olmalı kurduğun düşün

bir adın yok oluşuysa sorun
beni ona sorun

Olağan Şiir, 38. Sayı

DÜN GİBİ HATIRIMDA

O zamanlar insanlar zıddını aramakla meşguldü. Gecedan dinlenmiş bedenleri sabahın loş karanlığında sırf sofrasına bir tas çorba koyabilmek için yola düşer, akşamın kör karanlığına kadar çalışır, yorulurdu. İnsanların kimi elinde kazmasıyla, kimi o kadar yol tepmekten ha bozuldu bozulacak minibüsüyle, kimi kantarı, terazisiyle, kimiyse kitabı -kalemiyle ve tabii saymakla bitmeyen daha niceleriyle durmadan gider gelirdi. Bu gidip gelmemeler sanki Tanrının bir buyruğu gibi sürerdi. İşte böylesine elzem, değerli ve kutsal bu gidip gelmelerin birinde karanlığın içinden adeta kaçarcasına, karanlığı yırtarcasına sıyrılıp geçiyordu Demirci Yusuf Usta. Demir dövmekten, sana bana ağır gelen o demir kapıları kaldırmaktan beli hafif kambur, boynu yere eğik yürüse de hızından bir şey kaybetmemiş olan yaşlı adam, atik adımlarla hemen işyerine varabilmek için uğraşıyordu. Bu kadar hızlı yürümesinin nedenlerinden biri, insanın içine kadar işleyen, eldivensiz parmakları donduran hatta ellerinin üstünü çatlatan ayazdı. Yol boyu yürürken “Başladı yine bu soğuk günler, hayır kar, olmadı yağmur yağsa bu ayaz kesilecek ama işte... Güneş desen işine gelince görünüp işine gelince de kayboluyor. Ellerim, dudaklarım, çatlamadık bir yerim kalmadı. Eski gençliğim de yok ki artık” diyordu. Gençliğinde herkesin imrenerek baktığı Demirci Yusuf Usta; şimdilerde yorgun ve yaşlı olsa da heybetini olduğu gibi korumuştı. Gölgesi bir çınar ağacı kadar genişti. Köyün eli ayağı gibi olan bu yaşlı adam nerede kendisine ihtiyaç duyan birini görse koşa koşa yanına gider, elinden bir şey gelmese dahi iri yarı görüntüsüyle yanındakilere güven verirdi. Yusuf Usta üzerindeki kalınca cekete hepten sarılmış yoluna devam ederken çok da uzakta olmayan atölyesi görünür olmuştu. Derin bir nefes alıp dizlerine yavaşça vurdu. “Bugün de kara göründü.” dedi ve kendinin bile zor duyacağı şekilde kahkaha attı. Yolu kısaltmak için girdiği patika yoldan toprak yola çıktığında kuru otların çıtırdayan sesleri duyulmaz olmuştu. Yazdan kalma otlar ayazın ve soğuğun etkisiyle kemik kadar sert bir hal almış, üzerine basıldığında da kırılarak sesler çıkarıyordu. Her adımda duyulan ses insana ne huzur ne de korku veriyordu. Bu iki duygunun tam ortası denebilecek, garip bir duygu uyan-

dırıyordu o kadar. Yusuf Usta, patika yolun ardından girdiği toprak yolda da gideceği kadar yol gittikten sonra nihayet emektar demirci atölyesine varabilmişti. Taştan örülmüş, üzeri düz damla örtülü atölye tek göz odadan ibaretti. İçerisi her daim karanlık olduğundan tavanında da küçük basit bir lambayla aydınlanıyordu. Yusuf ustaya babasından kalmış, taş örgüyle örülmüş emektar atölye zamanın tozunu her noktasında, her zerresinde taşıyordu. Ha yıkıldı ha yıkılacak demir atölyesinin önüne geldiğinde üzeri oymalı demirden yapılmış kapısının önünde usulca eğildi, yerde küçük bir odun parçasının altına koyduğu koca anahtarı çıkarıp kapının oyuğuna taktı. Derin gıcırtilar içinde kapı açılıverdi. İçeride ve çevrede kimsenin olmamasının verdiği cesaretle kendi kendine konuşmaya başlayan demirci: “Hey gidi günler hey, bunca geçen zamanda kim bilir kaç defa bu kapıyı açıp kapattım, kaç kişiye sayısız kapı, pencere, daha envai çeşit demirden eşya yaptım. Yıllar sormuyor bile geçip giderken, her gün gelip aynı kapıdan girip çıkıyoruz o kadar.” dedi. Yusuf Usta, yılların sıradanlığına hayıflanırken bir yandan da demir ocağını yakmakla uğraşıyordu. Elleri yıkamakla dahi zor geçen isin ve kömürün içinde bo-calanırken o, yaptığı işten memnun, bir ocağın başına bir körüğün başına koşturuyordu. İçinden de “Bugünün ilk müşterisi kim olacak acaba.” diye geçiriyordu. Aslına bakılacak olursa; elinde bitmeyi bekleyen ağır işler olsa da bir selam verecek olanın derdindeydi Yusuf Usta. Ne de olsa sabahın ilk selamı ilk bereketi demekti.

Yusuf Usta işlerine gömülmüş hararetle çalışırken atölyenin demir kapısından içeriye tok bir ses yayıldı. Kafasını işinden kaldırıp hafif yana çeviren demirci ilk olarak, atölyenin zeminine düşmüş olan uzunca bir erkek gölgesi gördü. Ardından bakışlarını daha da yukarı kaldırınca gelenin en küçük kardeşi Hüseyin olduğunu anladı. Köyde bakkalı olan Hüseyin, her gün eline geçen ilk fırsatta abisini ziyarete gelir, hal hatır sorardı. Bakkalından çıkınca demirci atölyesi yürüme mesafesinde olsa da işler se-bebiyle rahat rahat oturamaz, bir selam verir, kaçarcasına hızlı adımlarla gerisin geri dönerdi. Demirci Yusuf, ayaküstü kardeşini uğurlarken “Bundan gayrisi pek mühim değil, iyi olduğunu biliyorum ya. Haydi, kal sağlıklı.” derdi. Yalnız bugün diğer günlerden farklıydı, Hüseyin, atölyede şaşılacak kadar uzun durdu, hatta kardeşler oturup iki lafın belini bile kırmaya başlamıştı. Hüseyin ev ahalisinin sıhhatinden, çocukların okulundan bahsettikten sonra lafı kapı komşuları olan Hafız’a getirdi. Yusuf’un gözünde Hafız, yapayalnız, tek başına yaşadığı evinde ölümü bekleyen zavallı biri gibiydi hep. Çocukları yüzünden yüzü gülmemiş bu yaşlıca adam köylüyle de sık sık kavga eder, türlü bahanelerle insanları kendine

küstürürdü. Yusuf, bu yüzden Hafız'ı pek sevmez, oldu olası ona mesafeli dururdu. Çoğu zaman isminin geçtiği sohbetleri bile dinlemez, mümkünse de bulunduğu ortamdan ayrılmaya çalışırdı. Şimdi de Hüseyin'in anlattıkları ilgisini çekmiyor ama kardeşini de kırmamak için iştahsızca, dinlermiş gibi yapıyordu.

“İki gün önce Hafız'ın torunu gelmiş, bir ay kadar köyde kalacakmış. Anası babası ayrılmış zaar, ondan gelmiş. Hayırsız çıktı bunun oğlanları da. Gül gibi adam çocukları yüzünden kafayı yedi gitti. Önce tam bir Allah adamıydı, e tabi boşuna Hafız demediler ya. Melek gibi adamdı ama şimdi çok farklı. Yazık çocuk ortada kalmasa bari. Yok yok gıcık mıcık ama Hafız torununu ortada bırakmaz. Öyle değil mi abi?” Tüm konuşmalar Yusuf'un bir kulağından girip diğerinden çıkıyordu, yine de bir cevap verme gereği duyarak, “Ne diyelim? Hayırlısı olsun, her şey olacağına varır.” dedi. Hüseyin aldığı sönük cevaptan mutsuz, kolundaki saate baktı, zamanın epey ilerlediğini fark edip hemen ayağa kalktı. Abisiyle vedalaşıp çıktı. Yusuf kardeşini uğurladıktan sonra kendisini bekleyen işlere tekrar koyuldu. Akşama doğru işlerini kolaylayan yaşlı demirci küçük atölyesinden çıkıp kapının önündeki sandalyeye oturdu. Üzerinde yine sabah giydiği kalınca ceketi vardı. Sandalyede oturduğu süre zarfında derin düşüncelerin içinde kaybolduğunu fark edince artık eve gitmesi gerektiğini anladı. Dinlenip sabah erkenden geri gelmesi gerekiyordu, belli ki bu gidip gelmeler ömür boyu sürecekti. Ayağa kalktı, eline de sahiplerine teslim edilmeyi bekleyen iki kazmayı ve bir küreği de alıp yola düştü.

Güneş tepelerin ardında kaybolmuştu.

Rüzgâr, çocuğun okuduğu sayfaları, daha kitabın diyeceği bitmeden çeviriyordu. Yol kenarındaki yüksekçe ağaca tırmanmış, eline de eskice bir kitap almış olan çocuğun aklı o kadar uzaklardaydı ki rüzgârın rastgele kitabının sayfalarını çeviriyor olması umurunda değildi. Hatta hoşuna bile gidiyordu. Kâmil, sabahın ayazında evden çıkmış, kısa süre etrafta dolandıktan sonra bu ağacı gözüne kestirip tepesine tırmanmıştı. Akşama kadar kalacağı mekân burası olacaktı. Köye geldiğinden beri ağzını bıçak açmayan çocuğun iki-üç gündür tek arkadaşı

kendi gibi yalnız, mevsim gereği de yapraklarını bir bir rüzgâra emanet etmiş olan bu ceviz ağacıydı. Yaşına göre uzun boylu, gelişkin, pek sağlıklı görünen çocuğu belli ki huzursuz eden bir şey vardı. Öyle ki, çocuğun içinde kömürü küle dönmemiş bir öfke vardı. Ateş yerini usulca kömüre bırakmış olsa da küle dönecek vakit bulamamıştı. Ufak bir rüzgâr her şeyi en başına döndürebilirdi. Öfkesinin geçmesi için belki de yalnız kalmak, düşünmek gerekti. Kamil en doğru olanı yapıyordu. Anne ve babasının son zamanlarda yaşadıkları onu yıpratmış olsa da çocuk akıyla yapabileceklerinin en iyisi buydu.

Çocuk, ağacın tepesine kuş misali kurulmuş, kendince derin düşüncelerin içinde bocalanırken, elinde isimlerini tam olarak bilmediği, yalnız tarla işlerinde kullanıldığı aşikâr olan aletleri omuzlamış az ilerisinden geçen yaşlı adamı gördü. İki gün evvel yine bu ağacın tepesine tünemiş etrafı incelerken önünden geçen, kamburu çıkmış bu yaşlı adam çocuğun dikkatini çekmiş, kafasında yaşlı adam hakkında türlü senaryolar kurmuştu. Şimdi tarihin tekerrür etmesi gibi birbirinin aynı anlar tekerrür ediyordu. Yaşlı adam, iki gün önceki gibi elinde kazma ve küreklerle bir an evvel varacağı yere yetişebilmenin telaşı içerisindeydi. Çocuk, macera bulmuş olmanın verdiği sevinçle adama görünmeden ağaçtan indi, ağır adımlarla Demirci Yusuf'un peşine düştü. Belli ki hiç tanımasa da bu adama kendini yakın hissetmişti. Sanki ruhları yıllar öncesinden tanış olmuş iki ahbap gibiydi.

Çocuk, hevesle adamı takip etmek için yola koyulmuşsa da kuru ot parçaları izini hemen ele verdi. Demirci Yusuf, çıtırdayan ot parçalarının sesini duyduğunda arkasına dönüp baktı ve yarım ağız gülümseyerek; "Söyle bakalım genç oğlan adın ne senin? Yalnız başına ne işin var burada? Kimlerdensin? Nereye gidersin?" dedi. Adeta çocuğu soru yağmuruna tutmuştu. Çocuk mahcup; "Şey, amca adım Kâmil." dedi. "Peki Kâmil, böyle ıssız bir yerde tek başına dolaşmana annen baban kızmayacak mı?"

"Aslında dedemin yanında kalıyorum, o da pek bir şey demiyor."

"Kimmiş bakayım senin deden?"

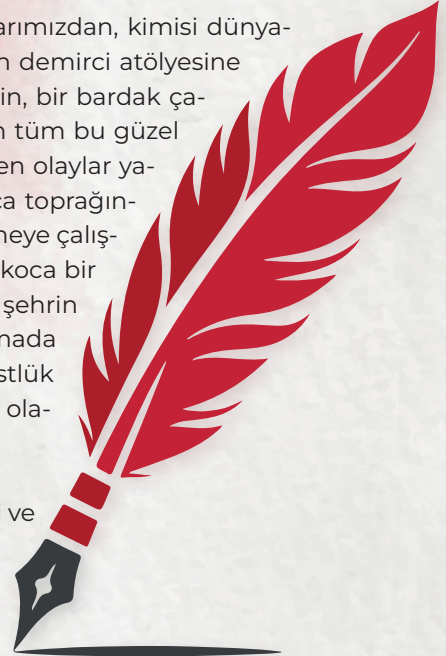
"Dedem mi? Dedeemm, dedem Hafız Mehmet." Yusuf, Hafız'ın adını duyunca önce yaka silktilti, sonra çocuğa dönüp; "Hafız'ın köye gelen torunu sen misin bakayım?" dedi. "Evet" manasında kafasını sallayan Kâmil, eline geçen konuşma fırsatını değerlendirip "Amca ben de seninle gelebilir

miyim?” diye sordu. Yusuf şaşkın; “İyi ama nereye?” “Bilmem, ben de geleyim işte.” “İyi, gel madem. Atölyede sana güzelce çay demlerim, sonra da vakitlice yolcu ederim. Oraya varınca mızımızlanma sakın.” Yusuf, bunları söylerken çocuğa karşı hem acıma hem de merhamet hissediyordu. Hafız’ı sevmese de Kamil’in ne suçu vardı? Havanın kararmasına nereden baksan beş-altı saat olduğuna göre ikisi birlikte gidebilirlerdi. Kâmil ve Yusuf hiç beklemeden atölyeye doğru yola koyuldular.

Artık Kamil’in atölyeye yolculuğu, kaynağından fışkıran suyun karşı konulamaz gücü gibiydi. Dedesinin tüm azarlamalarına rağmen soluğu demirci atölyesinde alan Kâmil, gözünü hiç ayırmadan Yusuf Usta’yı izliyordu. Onu dinliyor, onunla çalışıyordu. Atölyedeki her şeyin tadı bir başkaydı. Hele ki atölyenin pencereye yakın bir köşesine kurulu semaverde demlenen çayın lezzeti hiçbir şeyde yoktu. Yusuf Usta demlenen çayı bardaklara doldurur, Kamil’e dönüp “Gel bakalım evlat, iç şundan bir bardak için ısınır.” derdi. Fakat Kamil’in içinin ısınması için Yusuf Usta’nın bir bakışı yetiyordu. Çay tüm bunların bahanesiydi. Kâmil, çayın bir yudumuyla Yusuf ustanın gözlerinden yayılan sıcaklığı ta içlerine kadar sindiriyordu.

İnsanlar su gibi akıp gidiyorlardı, kimisi hayatlarımızdan, kimisi dünyadan. Ben Kâmil. Yıllar önce bir ağaç tepesinden demirci atölyesine düşen, sıcacık bakan, insanın içini ısıtan gözlerin, bir bardak çayın müptelası olan Kâmil. Büyüsüne kapıldığım tüm bu güzel günlerin ardından hayatımı kökünden değiştiren olaylar yaşanmıştı. Ansızın köye gelen babam, acımasızca toprağın-
dan söktüğü bitkiyi, kendi gittiği yerde yetiştirmeye çalıştı. O gece yıldızlar birer birer kaydılar. Gökyüzü koca bir kara delik oluncaya kadar bu devam etti. Artık şehrin ısıltılı sokaklarındaydım. Ömrüm boyunca semada parlayan yıldızlara hasret kalacaktım. Üstüne üstlük Yusuf ustadan ve atölyesinden de çok uzakta olacaktım.

Tüm mesafelere rağmen Yusuf ustayı, atölyesini ve sıcacık çayının tadını unutamazdım. Semaverdeki çay demlendiğinde ustam, nasır tutmuş, kararmış ama içine düştüğü karanlıkta bile ışı-

damayı başaran elleriyle Acem işi çay tabaklarını usulca masaya dizer, üzerine de bardakları yerleştirirdi. Demir dövmekten kas tutmuş kolları öyle bir naiflikle çayı bardaklara doldururdu ki insan bunları yapanın aynı kişi olduğuna şaşırdı. “Çayı böyle yavaşça indireceksin bardağa, köpürtmeden.” deyişinde işin ehli bir tavır vardı. İşte böyle böyle Demirci Yusuf amcanın çay katışı bile insanın içini ısıtmayı başarırdı. Aradan yıllar geçmiş olsa dahi Yusuf Usta’nın elinden içtiğim çayların tadı, Yusuf Ustanın bakışları, demir atölyesi, hepsi, hepsi dün gibi hatırımda...

Kabul! Şimdi o günler çok uzakta. Aramızda nereden baksan 40 yıl beş ay kadar mesafe var. Aklımdaysa tek bir soru; “Hep mi uzun yola çıkardı insanın çocukluğu?”

Dil ve Edebiyat, 178. Sayı

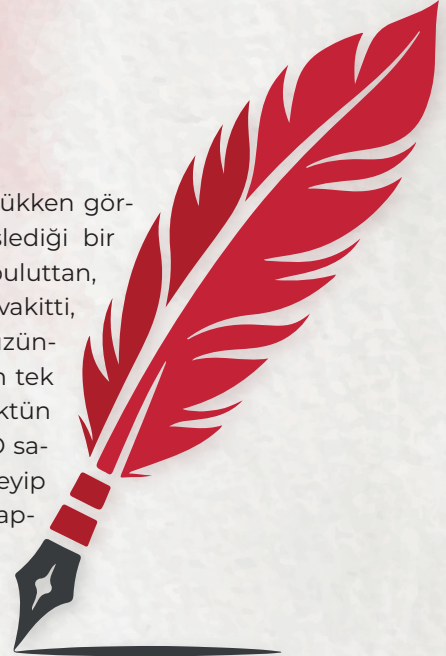
ÇERÇİ

Bütün gün şehrin üstünde dolandılar. Kim bilir kimin canına niyet... Kargalar fazla görünürse bir yerlerde birileri ölürmüş, öyle derdi annem. Şu adamı görüyor musun Asım? Eski püskü, kıymetsiz bir araba dolusu eşyayı sokağın başından bu yana taşıyor. Ona çerçi derler. Ama bak saat kaç olmuş, hâlâ hiçbir şey satamamış garip.

Vakti dolmuş, hurda arabanın içine özensizce dizilmiş bir yığın eşyayla sokaktan geçen adam, yaşlı kadın dışında kimsenin gözüne ilişmiyor. Kadın pencereden, sokağı bitirene dek adamı izliyor. Adam geçerken yanından vızır vızır otomobiller işliyor. Adamın görüntüsü arada bir siliniyor, sonra yeniden belirginleşiyor. Adam geçerken, bir yerlerde yeni bir çağ başlıyor, bir yerlerde mevsimler yer değiştiriyor. Birileri seksen yaşına basıyor birileri kalan günlerini geriye doğru saymaya başlıyor. Adam geçerken kadının içinde çok eskimiş çok derin bir yer kanıyor. Yaşlı kadın pencereye iyice yaklaşıyor ve köşeyi dönmek üzere olan adama daha dikkatli bakıyor. Adam nihayet gözden kaybolduğunda ardından son bir çırpınış sedası yankılanıp dolaştığı sokaklara karışıyor:

-Çerçi geldi çerçiiii!

Çerçi gitti, gök kapısı kapandı. Ben ilk kez küçükken görmüştüm göğün kapısını. Soğuğun içimize işlediği bir kuşluk vakti Ayane dağının üstünde beliren, buluttan, aydınlık bir çemberdi. Açıldığı rızkın dağıtıldığı vakitti, babam öyle söylerdi. Gök kapısı açıldı mı yeryüzünde Allah'ın kefil olduğu rızıktan nasiplenmeyen tek bir mahluk kalmazdı. Sen hatırlamazsın, küçüktün Asım. Ben on beşimde ya vardım ya yoktum. O sabah varımızı yoğumuzu bir eşeğin sırtına yükleyip yola vurmuştuk kendimizi. Ama akıl işi değildi yaptığımız. Öyle havada yola mı çıkılmış! Kalabalık aileydik biz, kaç kişiydik sahi? Hatırlıyorum, bereketli sofralarımız yoktu. Güldüğümüz za-

manlar pek azdı. O zamanlar kıtlık vardı. Yalnız yemek içmek gelmesin aklına. Muhabbet de kitti sevgi de. Yani biz yol boyu yalnız birkaç kela-mın içinden çıktık desem yalan olmaz. Sahi nereye gidiyorduk Asım? Şu sıralar unutkanlık başladı hafiften. Ama bak senin adını hiç unutuyor muyum? Unutmam Asım, unutmam. Ne diyordum; yoldaydık, sessizdik... Artık sessizlik canıma tak etti Asım. O zamanlar tek kelime etsen sert bir bakış yerdin, tokattan beter olurdu, ardı gelmeden susardın. Ama şimdi konuşmak yasak değil ya bunca sessizlik neden?

Asım, biliyor musun senin için çıkmıştık yola.

Anneme sormuştum nereye gittiğimizi, kasabaya demişti. Kardeşin iyi olacak, baban iş bulacak, biz bir gidelim Ali amcan her şeyi ayarlayacak demişti. Hatırlıyorum, bunları söylerken yüzü gölgeliydi. Ümitsizlik mi di-yeyim korku mu... Tuhaf bir hali vardı. Hava aynı bugünkü gibi soğuktu. Ben, sen, annem, babam, diğerleri... İsimlerini hatırlayamıyorum, şu sıra-lar unutkanlık başladı hafiften. Ama seni unutmadım Asım. İlahi, unutur muyum? Hemşire kız ilacımı getirmede. Bu yaşımda ben bile unutmuyo-rum ilacın saatini, ah zamane gençleri...

Yola çıktığımızdan ne kadar sonra bilmiyorum, ayaklarımın iyice sızla-dığını hatırlıyorum. Romatizma ağrılarım o ağrının yanında halt etmiş! Yalnız benim değil hepimizin ayakları ağrımış olacak ki bir aralık yol ke-narında bir handa durduk. İçeriden cıvı cıvı kuş sesleri geliyordu Asım. Görsen nasıl şendiler. Görmeyi çok isterdim ama sen hep uyuyordun. Kuşlar mavi, sarı, yeşil renkteydiler; kargalardan daha güzeldiler hem. Bizim köye çok karga dadanırdı hatırlıyorsun değil mi Asım? Senin kun-dakta olduğun bir vakit cazgırın biri gelip muskanı almıştı koynundan. Annem o zamandan beridir derdi, kargalar fazla görünürse... Asım, sen neden hep uyudun yol boyu?

Ben küçüklüğümden beri sevmem yürümeyi. Ama bazı yollar vardı ki Asım, ağrıyı sızıyı dindirirdi. Sağlı sollu meşeler, sedirler, kavaklar, yemye-şil ağaçlar, boy boy... Dar patikalar vardı hatırlıyorum. Biz öyle yollardan hep tek tek geçerdik, ma aile dizilirdik arka arkaya. En önde babam sonra annem, sırtında sen sonra ben, diğerleri... Hepsinin ismi hafızamda yok Asım ama hatırlayacağım bugün yarın, yakındır. Sen uyuyordun o vakit-ler, annem seni sıkı sıkı kundağa sarmıştı. Muskanı karga aldı demiştim ya, demiş miydin? Sen daha ufakken cazgırın biri gelip koynundan mus-kanı almıştı, hah işte o kundak... Böyle saatler belki günler devirdikten

sonra bir yere vardık sanıyorum. Ama gerisi hatırımda yok. Hatırlayamıyorum Asım, sen hatırlıyor musun?

Bütün gün şehrin üstünde dolandılar. Kargalar diyorum yahu kargalar... Ah kim bilir kimin canına niyet... Uğursuz hayvanlardır, Allah affetsin. Şu sıralar hantal bir halim var, havadan mı dersin? Unutkanlık da başladı hafiften. Ayaklarım ağrıyor, elim kolum kalkmıyor. Bahçeler, bağlar durduğu gibi duruyor. Çabucak toplamak lazım, yoksa vakti geçecek, ziyan olacak bütün mahsul...

Yaşlı kadın, başucundaki kafeste hareketsiz yatmakta olan muhabbet kuşuna ağzının kenarıyla ninniler mırıldanıyor.

- Anne

- ...

- Anne!

- Salih, sen mi geldin?

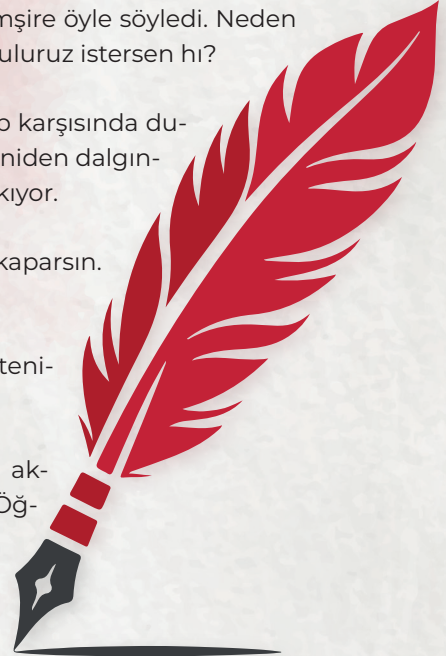
- Anneciğim, kuşun ölmüş, çok ağlamışsın, hemşire öyle söyledi. Neden üzüldün bu kadar, yeni bir tane alırız. Aynısını buluruz istersen hı?

Yaşlı kadın, buğulanmış gözlerini kafesten ayırıp karşısında duran adama diyor. Gözlerindeki hayret yerini yeniden dalgınlığa bıraktığında kadın, pencereden dışarıya bakıyor.

-Anne, bak böyle durmaz bu burada. Mikrop kaparsın. Alalım yenisini getireceğim sana söz.

Adam, kafesi yaşlı kadının yanından almaya yelteniyor.

-Uyuyor yavrum, dokunma çocukcağıza! Dün akşam çok konuştum, başını ağrıttım herhalde. Öğlene kalmaz uyanır.

Adamın gözleri tıpkı kadıninkiler gibi dolu dolu oluyor. İkisinin gözleri, bir müddet aynı hızda kalakalıyor. Pencereden içeriye bayat bir gün ışığı sızıyor. Bu suskunluk dairesinde zaman öyle çok geçiyor ki şehrin gittikçe kalabalıklaşan sesi odayı çepeçevre sarıyor.

-Çerçi geldi, çerçiii!

Yaşlı kadın, duyduğu bu sesle aniden irkiliyor. Sandalyesinden kalkıp pencereye yaklaşıyor.

- Şu çerçiyi görüyor musun Salih? Dünden beri gezinip duruyor. Ama hiçbir şey satamıyor.

- ...

- Tabii eşyaları eski, çaputtan hallice.

Yaşlı kadın, cümlelerinin sonunu bir mırıltıya dönüştürüp uzun uzun kendi içine konuşurken adam kafesteki ölü kuşu bir poşete koyuyor. Boş kalan kafesin kapısını rüzgâr aralıyor.

-Eşyanın vakti dolunca nasıl da düşüyor kıymetten. Çerçiyi görüyor musun Salih? Biz bir zamanlar peşinden koşardık. Şimdi o şehri dört dönüyor. Dünden beridir vakti dolmuş, kıymetsiz bir yığın eşyayı taşıyor. Bir gün bizi de götürecek bir yerimizden tutup.

- Anne, sen ilaçlarını aldın mı?

- Salih, Asım dayın ölmüş diyorlar doğru mu?

Adam, sorularına herhangi bir karşılık alamayacağını anladığından artık konuşmuyor. Endişeli gözlerle; annesinin yüzünde taşıdığı sayısız kaygıyı izliyor. Yaşlı kadın, bir çerçi gibi, eskimiş kaygılarını aynı çizgiler üzerinde her gün yeniden taşıyor. Çizgiler, günden güne derinleşiyor.

Dil ve Edebiyat, 178. Sayı

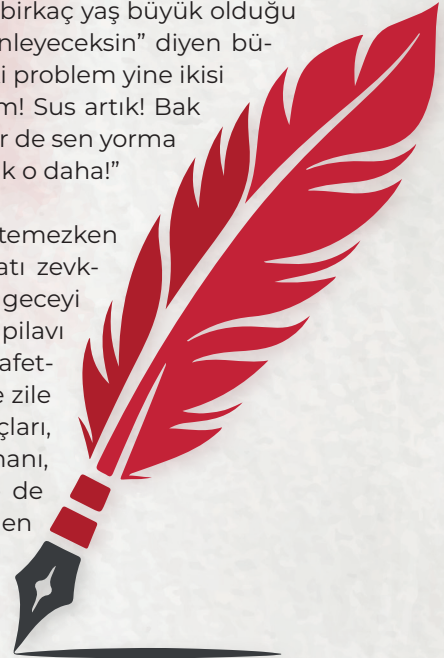
AYAKKABI

Otoyolun kenarında yerde duran, pek de eski gözükmeyen, markası yazmayan ama kenarındaki üç tane çizgiden bir vakitler çok para verilip alındığı belli olan kırmızı spor ayakkabıyı almak için yavaşladı çöp arabası. Genç ve daha dinamik olan çöpçü, araba daha durmadan atladı ve hemen alıp konteynere attı. “Keşke diğer eşi de olsaydı, güzel ayakkabıymış.” diye geçirdi içinden. “Mehmet Abi yaaa bunları böyle nasıl düşürüyorlar anlamıyorum!” dedi daha yaşlı, tecrübeli ve artık eskiye nazaran daha yavaş hareket eden iş arkadaşına bakarak.

Onlar aralarında bunları konuşurken Ender eve henüz varmamıştı. Fırının önündeki kuyrukta biraz beklemiş, sıcacık Bağdat simidi ve ekmek almıştı. Buhar yapıp yumuşamasınlar diye paketin ağzını açık bırakmıştı fırıncı. Bir elinde kıyafet, diğerinde fırın poşeti sallana sallana yürüdü. Poşetin açık kısmından eline doğru yükselen sıcaklık onu ısıtmaya yetmedi. Hava epey soğuktu. Aslında seviyordu soğuk havaları. İşini yapmasını kolaylaştırıyordu. Sıcak olunca daha zordu çalışmak.

Eve vardığında zile basmadan kapıda durup biraz içeriden gelen sesleri dinledi. Beş yaşındaki küçük kızı Özge yine bir şey için ağlıyordu. Tam olarak anlayamadı neye ağladığını ama ondan birkaç yaş büyük olduğu için sık sık “sen benden küçüksün, sözümü dinleyeceksin” diyen büyük kızının sesi de belli belirsiz geliyordu. Belli ki problem yine ikisi arasındaydı. O arada eşinin de sesi geldi: “Kızım! Sus artık! Bak baban gelir şimdi. Zaten yoruluyor tüm gece, bir de sen yorma sesinle.” “Sen de üstüne gitme kardeşinin, küçük o daha!”

Karısı Zehra... Kimse onunla birlikte olmak istemezken işine rağmen onu seven, şefkatle sarılan, hayatı zevkle paylaşan, her sabah eve döndüğünde tüm geceyi unutturan, dünyadaki en güzel menemeni ve pilavı yapan, yıllardır hiç yüksünmeden her sabah kıyafetlerini yıkayan Zehra... Yüzündeki gülümseme ile zile bastı. Sabahın telaşıyla henüz taranmamış saçları, sürekli giyimekten dizleri iz yapmış gri eşofmanı, biraz kilo aldığı için hafif dar gelen ama yine de giymeye devam ettiği pembe tişörtü, annesinden hatıra kaldığı için kulaklarından hiç çıkarmadığı güllü altın küpesi ve evlenirken takılan sekiz

bilezikten geri kalan kolundaki tek bilezikle kapıyı açtı Zehra. Biraz da erkeksi bir ses tonuyla “Hoş geldin.” dedi.

Elindekileri uzatırken ayakkabılarını çıkardı Ender. Eve girince eşikte durup kapının dışında duvara dayalı duran, çocuklar hızla kapatıp açtığı için kapak ayarı bozulmuş, aslında ilk alındığında rengi yeşilken şimdi soluk bir griye çalan ayakkabılığa koydu. “Zehraa yine dağılmış bunun içi, bir bakiver kızım şuna yaa!” diyerek kapadı kapıyı. O sırada karısı çoktan fırın poşetini mutfak kapısının koluna asmış, banyoya geçmişti.

Hızlıca boşalttı kıyafetleri. Her sabah kocası gelince hiç aksatmadan yaptığı gibi önce kısa programa ayarladı ve sadece deterjan koydu. Ellerini üç kere yıkadıktan sonra kenar dantelini genç bir kızken ördüğü havluyla kuruladı. Banyodan çıkıp mutfığa geçerken Ender’e takıldı gözü. Hiçbir yere oturmadan ayakta bekliyor ve kızlarının birbirlerini şikâyet etmelerini dinliyordu.

-Baba ablam bana dedi ki okula gidince tembel olacaktım.

-Hayır baba öyle demedim. Böyle hep televizyon izlersen tembel olursun dedim.

-Ben şimdi ödevlerim olmadığı için böyle yapıyorum. Öğretmenim olunca ödev verince böyle yapmam dimi baba?

-Ama şimdi de anaokulunda öğretmenin ödev veriyor sen onları da yapmıyorsun. Çalışkan olsan ödevlerini akşam bitirmiş olurdun.

-Ama ödevimde babanıza sorun diyordu. Babam yok ki akşamları. Baba sen neden hep gece çalışıyorsun? Keşke Melis’in babası gibi gündüz çalışsan akşamları bizimle olsan. O zaman ödevlerimi de akşamdan yapardım.

Ender susarken Zehra kızlara dönüp “Rahat bırakın adamı. Yorgun argın bir de sizinle mi uğraşsın.” diyerek ortamın gerginliğini azaltmaya çalıştı fakat gergin ses tonuyla bunu yapması pek de mümkün değildi. O sırada Ender banyoya girdi, duşunu aldı, temiz kıyafetlerini giydi ve hazır olan kahvaltı masasına oturdu. Yemek boyunca Özge konuştu ve tüm aile dinledi. Bir ara küçük kızın sesine dışardan bir erkek sesi eşlik etti. Apartmanın önünde durmuş cep telefonu ile konuşuyordu.

-Abi hepimizin gideceği yer orası. Önemli olan bu dünyada nasıl yaşadığımız. Benim alnım ak Allah’a şükür. Kimsenin hakkını yemedim, kimseye yan gözle bakmadım. Yapanlar düşünsün.

O sırada Ender de adamı düşündü. Bir gece sabaha karşı cesedini toplayabilme ihtimalini. İşi buydu Ender'in. Ceset toplamak. Tüm şehir uyku-dayken, öldürölüp şehrin bir köşesine bırakılan cesetleri önce polis savcı görür, sonra onlar derler toplar götürürdü. Kimisini adli tıbbı, kimisini direkt morga. Ellerine, yüzüne, elbiselerine ceset torbası kokusu sinmişti. Zehra yıkar dururdu kıyafetlerini ama çıkmazdı. Ahh Zehra..

Yıllar içinde ölüleri düşünmez olmuştu Ender. Poşete konulan ekmekten simitten farksızlardı. Gözleri açık olurdu bazısının. O zaman üzölürdü. Geride ne bıraktılar acaba diyerek. Yine de en çok hamile kadınlara üzölürdü. Bir keresinde sanki bebeğin kalp atışını duymuş gibi olmuştu da savcı "saçmalamayın" demişti. İçinden usulca tüm ölülere bir Fatihı okudu. Bütün insanlık adına vazifesini yerine getirmiş gibi bir hisle kızına cevap verdi:

-Hayır, yumurta bitmeden çikolatalı ekmek yiyemezsin.

Babaları son çayını içerken kızlar okul için hazırlanmışlardı bile. Zehra yine ne güzel örmüştü ikisinin de saçını. Gençliğinde onun da saçlarını Ender örerti. Karısının pek ağarmamış ama dökölmekten azalmış saçlarına sevgiyle baktı.

-Kızları bıraktıktan sonra Süheyla'ya kahveye uğrayacağım. Uyanınca ara gelirim, diyerek kızlarla beraber evden çıktı Zehra. Bardağı tezgâha bırakıp karısının yokluğundan istifade ellerini mutfak lavabosunda yıkadı Ender. Evde olsa kavga sebebiydi. Sanki ne vardiysa ellerinde!

Kendisi yatsın diye yatağın cam tarafında yorgan açık bırakılmış, geri kalan kısmı güzelce toparlanmıştı. Usulca yatağa girdi. Tonlarca kilo ağırlığındaki başını mavi çiçekli yastığa bıraktı. En son taşıdığı cesedi düşündü. Belli ki kendisi yaşlarda bir adamdı. Çocukları var mıydı acaba? Boğazında ki kesik geldi gözünün önüne. Bir de ayakları. Tek ayak kabısı yoktu. Etrafa biraz bakınmış ama görememişti. O sırada biri alıp götürdü mü acaba diye düşünmüş ama sonra işine dönmüştü. Zaten ölülerin ayakkabılarını kim giyerdi ki!

Dil ve Edebiyat, 179. Sayı

İlknur ORAL

ferini kaybeden yolcu

Eski ferini kaybeden bir yolcunun serzenişlerini duyan diğer yolcular kendi aralarında söylenmeye başladılar. Bu uğultular arasında, ses dalgalarının kıyılara sürükleyip ileri geri götürdükleriyle diğer feride ulaşamayacak kadar uzağa giden yolcu; şoföre yaklaştı ve en yakın durağa ne kadar kaldığını sordu. Yarım saat kadar vardı. Ferlerini tek tek kaybeden yolcu kafasındaki sesleri, ellerindeki tırnak izleri, aklının birbirine dolaşmış karman çorman ipleriyle birlikte birden koridorun ortasında durdu. Tüm yolcuların kaybolmamış ferli gözleri üzerindeydi. Bu yolculuk bir gece yolculuğuydu. Gitmek zorunda olduğu yere anca bu saate bilet bulabilmişti. Bu yetmiyormuş gibi bir de yarın sabah onu yığınla zorunluluk karşılayacaktı. Ne yazık, sabahlar kayıplarını belli etmeyen beyaz örtülerdi. Ama şimdi, her şeyi altüst eden bu gece yolculuğu çoktan başlamıştı. Gece tüm ağırlığıyla, karallığıyla üzerine çöktükçe çöküyordu. Gözlerini üzerine diken diğer yolcuların ferleri, yol üzerindeki tüm arabaların farları sanki bir inat uğruna gözlerinin içine bakıyordu. Bak, nasıl da kayboldu eski ferlerin diye savuruyorlardı kirli kahkahalarını suratına. Gitmek, zaten zordu. Ama hiç gecelerdeki, bu geceki, kadar zor olmamıştı. Yerine geçti. Sabah yolculuğuna bilet bırakmayan tüm insanları, gece yolculuğunda kendisine söylenen ve ferli gözleriyle ona acıyan diğer yolcuları, farlarını üzerine doğrultan arabaları, bir sonraki durağa kalan yarım saati, şoförü, muavini, en çok da feride kaybolmuş gözlerini suçlayarak kapadı onları. Yeteri kadardı rezil olduğu. Kapadığı gözlerinden birer birer akmaya başlayan gözyaşlarının soğuğu eklendi gecenin ayazına o anda. Yanındakine, otobüsteki diğerlerine aldırmadan...

Bazen insanların ışıkları kaybolur ve insanlar onları bir daha bulamayacaklarını zanneder. Kendi aydınlığını tekrar yaratmakta olduğunun farkında olmadan geçirdi yarım saati. Otobüs en yakın durağa varmış ve yarım saatlik dinlenme molası verilmişti. Ferini kaybeden yolcu, bir başkası daha durumunu anlamasın diye otobüsten inmedi. Ondaki ihtiyaçlarını görmek, varlıklarını sergilemek için gecenin kucağındalardı. Beklediği an buydu, en azından şu an yalnızdı. Ve yarım saat boyunca kimse fersiz gözlerine dikmeyecekti dünya hırsından parlayan gözlerini. Ağlamaları katıldıkça katıldı bu yarım saatte, kendine gelmeye çalıştıkça boğazına yerleşmiş, yarasız bir ele sarılmaya çalıştı elleri. Hiçbir el bu kadar yakın ve bir o kadar da uzak değildi. Sabah bir türlü olmak bilmiyordu. Olsa da başka dertti, yarın sabah onu karşılayacak olan yığınla zorunluluk vardı. Yavaş yavaş toparlanan insan müsveddelerine gözleri hafif açık hafif kapalı şekilde baktı. Sonra gözlerini, yine yeniden sıkıca kapadı.

Yolcular yarım saat önceki olaylar yaşanmamış gibi döndükleri molanın ardından uyuyakalmıştı. Çünkü yemiş ve içmişlerdi. Böyle yaşanırdı ya bu dünya.

Diğerlerinin uyuduğu bu an, onun için gözlerini açabilme fırsatı demekti. Şoförden ve muavinden çok uzakta, en arka koltuktan bir öncekinde, içinde uykuya yeni dalan diğerlerine yakalanma korkusundan kaçarak cama döndü yorgun suratını. Şimdi onun için iyice kaybolma vaktiydi. Ne gözleri ne elleri orada değildi. Gözleri aynanın karşısına dikilmiş, yıldızlarını arıyordu. Elleri yıldızları saklıyordu. Kendi organları bile çatışma içindeydi. Ve bir arayış hep onunlaydı. Bir arayış ve hiç bulamayıp. Arayışın başladığı zaman dün gibi aklının bir köşesinde tahtını koruyor, hükmünü ve tarlasını sürüyordu. Kendisini kaybettiği günden beri...

Ardı arkası kesilmeyen kayıpları ve onları sığdıracabileceği ne elleri ne avuçları. Geceleri yıldızlar, ay ve araba farları, şehirler, diğerlerinin gözleri; gündüzleri güneş sergiliyordu ışığını yeryüzüne. Kendi ışığını yaratmayı farkında olmadan da öğrenmeye başladığı o yolculuk gecesinden beri; kendi güzelliğinin kıymetini biliyor, kimseye inanmıyor ve annesinin sözünden çıkmıyordu. Gündüzler, geceler, ferler gelip geçiyordu.

Terminalin kirli ve pis aynasında denk geldiği o solgun ve soluk yüzüne, feri kaybolmuş gözlerine ve kafasındaki sislere uzun uzun baktıktan ve yüzünü yıkadıktan sonra akşamın karanlığına kalmama telaşıyla bekleyen yığınca iş gücü için tuvaletten çıktı, derin bir nefes alıp çıkışa doğru yürümeye başladı. Hava şansına, bulutluydu. Bulutlar güneşi ardına almış ve onu güneşin gövde gösterisinden koruyorlardı. Tüm bu düşünceleri geceye öteleyerek ve diğerleri gibi davranarak yürümeye devam etti.

Dil ve Edebiyat, 180. Sayı

Damla EYÜPOĞLU

Saat Sonatı

Larghetto.

Öfkeli bir gümbürdemeden sonra karanlık odanın içi gündüz vakti gibi aydınlandı. Cam kenarındaki duvara yaslanmış yataкта uzanan iki kızı karanlıklardan çıkarıp görünür kıldı. Hâlâ nemli olan saçlarının uçlarında belirmeye başlayan buklelere parmağını dolayıp, çekiştirip, buklenin bir lastik gibi uzayıp düzleşmesini sağladıktan sonra aniden parmağını çekerek eski dolambaçlı vaziyetine kavuşmasını izleyip duran kız, miskin bir kedi gibi gerindi.

Yatağa yasladığı dirseğinden kuvvet alarak kafasını kaldırdı, arkadaşı gözlerini şimşeklerin aydınlatdığı nesnelerde gezdirdiyordu. Doğayla basit bir oyuna tutuşmuştu. Odada yankılanmakta olan Tartini'nin “sol minör keman sonatı”nın keskin nota sıçrayışları onlara katılıyordu.

Işık, püskülleri birbirine dolanmış halının sağ üst köşesinde. Işık, kitaplığın son üç rafında. Işık, son birkaç aydır ardında ne gizlendiğini çözemediği gözlerde. Şeytan melankolik, Tanrı'ya küskün.

Oynadığı oyundan sıkılmış olacak ki yattığı yerden doğruldu ve kendisini izlemekte olan arkadaşının yanağından bir makas aldı. “Kalk hadi”, dedi. “Sıkıldım.”

Kalktı. O da sıkılmıştı. Sıkılıyordu da. Uzun zamandır ne olduğunu bir türlü anlayamadığı, nereden çıktığını, zihninin hangi dehlizlerinden kayarak önüne geçip dikildiğini bilmediği bir can sıkıntısı –bir akıl sıkıntısı- günlerini zehir etmeye başlamıştı. Bir oyun oynamayı teklif etti. Elektrikler gelene kadar yapabilecekleri şeyler sınırlıydı.

Doğruluk mu cesaret mi, dünyanın en basit, en tahmin edilebilir oyunu olabiliirdi şüphesiz. Gençlik buluşmalarının eğlence başkentiydi evet, ama doğru strateji ile doğru hamle yapılırsa bir katile suçunu itiraf ettiren ölümcül bir silaha dönüşebilirdi. O yüzden şimdi, aralarındaki on yıllık arkadaşlık bugüne kadar yaşadıkları en şiddetli ama hakkında asla konuşulmayan sessiz bir türbülansa girmişken, çekilecek silah belliydi. Yarısından fazlası kurumuş saçlar bir düello teklif etti, daima takip edecek bir şeyler arayan gözler kabul etti. Oyun başladı.

“Doğruluk mu cesaret mi?”

“Doğruluk.”

“Geçen cumartesi neredeydin?”

“Irmak’la buluştum, oturduk öyle.”

“Anladım.”

“Doğruluk mu cesaret mi?”

“Doğruluk.”

“Neden sordun?”

Karanlıktaki gözleri, savananın uzun otları arasından bakışları birbirlerine kenetlenen av ve avcı gibi, beyazları parlaya parlaya, irisleri bir küçülüp bir genişleyerek bakmaktaydı. Şimşek çaktı, yüzler aydınlandı.

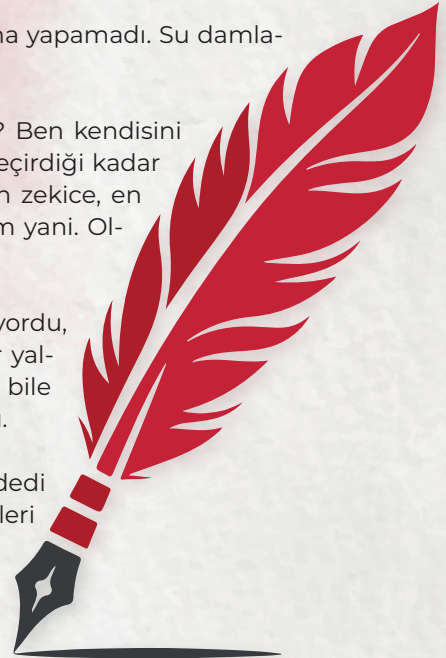
“Hiç” dedi, “öylesine sordum. Merak ettim.” Biraz duraksadı, konuşmayı burada bırakacaktı aslında, belki bıraksa daha iyi olurdu, ama yapamadı. “Ben mi yanlış hatırlıyorum acaba ama sanki o gün için plan yapmıştık. Biz, ikimiz. O yüzden biraz şaşırdım. Olabilir tabii, unutmuş olabilirsiniz. Unutmasan da olabilir, benimle bir şeyler yapmak zorunda olduğundan değil ama... Haber verebilirdin. Unutmuş da olabilirsiniz. Tabii.”

Duracaktı. Burada kesecekti aslında tiradını ama yapamadı. Su damlatan musluk tamamen patlamıştı.

“Siz Irmak’la ne zaman bu kadar yakınlaştınız? Ben kendisini beş yıldır tanıyorum ama siz ikinizin üç ayda geçirdiği kadar zaman geçirmemişimdir onunla.” Dünyanın en zekice, en komik şakasını yapmış gibi güldü. “Merak ettim yani. Olmayacağından değil tabii olabilir. Ama...”

Ama ne? Sahi, ama ne? Neyi sormaya çalışıyordu, almak istediği cevap neydi? Belki de bu kadar yalvarırcasına sorduğu sorunun cevabı umurunda bile değildi. Belki de yüreğindeki soru bambaşkaydı.

“Bu kadar kafana taktığını fark etmemiştim.” dedi arkadaşı. Gerçekten telaşlı gözüküyordu. Gözleri çakmak çakmaktı. Tüm akşam ışıkları, ışıktan nesneleri takip eden gözleri, kendi gözlerinde sabitlenmişti şimdi. İşte tam da gözlerine, göz-

lerinden aklına, aklından kalbine, kalbinden damarlarında süzülen o zehre, o can sıkıntısına ulaşmaya, laf anlatmaya çalışır gibi bakıyordu.

“Söylemiştim aslında sana. Hatırlamıyor musun? Irmak’la buluşacağız, sen de gel falan demiştim hatta. Yok siz gidin demiştin.”

Sustular.

“Hatırlamıyor musun?”

Hatırlamıyordu galiba. Evet evet, kesin hatırlamıyordu. Hatırlamadığı için hesap sorma hakkı vardı. Geçmişte yaşanmış bir şey değiştirilebilir miydi? Değiştirilirdi elbet. Bunun birçok yolu vardı. Narin ve kırılgan hafıza bunlardan biriydi.

Alternatif bir gerçeklik yarat. Kendine yalan söyle. Yalanı tekrar et. Tekrar et, tekrar et. Yeni gerçekliği bir başkasına anlat. Üçüncü bir kişiye anlat. İnan. Sakın şüpheye düşme.

Gerçekliğinin temelleri sarsılmaya başladı. Şüphe tohumları bir kere saçılırsa aklın toprağına, ya ulu ağaçlardan kocaman ormanların olur ya kökleri acemice kesilmiş, çorak arazilerin. Tercihini yap. Kökleri kurut.

Ama gecikmişti. Tohumlar serpilmiş, büyümüş, kafatasının girintilerine dallarını uzatmışlardı. Hatırlıyordu.

Demek hatırlıyordu. Demek hatırlamak istemediği bir şeydi bu. Bu yüzden üstünü kapatmış, inatla inkâr etmiş, ona yeni bir dünya yaratmıştı. Neden? İki kız, gençlere özgü bir tez canlılıkla bu oyundan da çabuk sıkıldılar. Elektrikler de gelmişti. Biri eline telefonunu alarak bir koltuğa yayıldı. Diğerinin gözleri aynadaki yansımaya kaydı. Saçları tamamen kurumuştı.

Sonunda bir şey, tek bir şey, açıklığa kavuşuyordu. İçinde oradan oraya savrulan, birbirine karışan, ne olduğu belirsiz duygulardan bir tanesini saçından kavrayabilmişti sonunda. Şimşek çaktı, tuttuğu saçların sahibini kendine çevirdi; kırılganlığıyla yüz yüze geldi.

Allegro.

90.

Çocuk musun Allah aşkına?

96

Böyle küçük şeyleri kafana taktığına inanamıyorum. İlkokulda mıyız? Derdin ne senin, bu kadar alingan değildin sen. Böyle katlanılması imkânsız birine nasıl dönüştün?

110

Sorun bende mi gerçekten? Düşündüklerimde haklılık payı olamaz mı? O tamamen suçsuz mu? Tamamen suçsuz diye bir şey yok hayatta. Ateş olmayan yerden de duman çıkmazmış zaten. Demek ki o hata yapmış, o hata on yıldır biriktirdiğimiz dalları tutuşturmuş, ben dumanları solu- muşum.

Bileğindeki saatten nabzının 120'ye çıktığını görünce durdu. Bugün yağ- mur yoktu, güneş de yoktu ama en azından hava son birkaç gündür ol- duğu kadar kötü değildi. Kendisini dinlemek, kendisini anlayabilmek için mekân değiştirirse, dışarı çıkar, temiz hava solursa iyi olabileceğini dü- şündüğünden parka gelmişti. Derken hızlanan adımlar, koşuşturmalar. Kaçıyordu. Dışarı çıkmak da pek işe yaramamıştı anlaşılan. Beyninin için- deki hayatın silüetine sis çökmüştü. Bazen çok çabalarsa o perdeyi biraz aralayacak gibi oluyordu. Bir şeyleri gördüğü an kafasını iki yana sallıyor, dağılan dumanların yeniden aynı yerlerini almalarına sebep oluyordu. İnsan yüzleşmekten bu kadar kaçmamalıydı.

Telefonu çaldı. Ekrandaki ismi görünce duraksadı. Açsa mıydı? Hiç konuşmak gelmiyordu içinden. Oysa sevinmesi gerekirdi, arayan on yıllık arkadaşıydı. Ne zaman çalan telefona heves- le uzanan eller, reddetme butonunun üzerinde titrer hâle gelmişti? Telefonda geçirilen saatler, bitmek bilmeyen konular, paylaşılan sırlar, "saat çok geç, güldürme"ler, kahkahalar, gözlerden yaş gelinceye kadar kahkaha- lar. Telefon çalması bir zamanlar bunları vaat ederdi. Ne zaman hummalı bir bekleyişe dönmüştü? Tele- fonu kapatırsa yeniden arayabilirdi. Neden açmadı- ğını soran bir mesaj atabilirdi. En iyisi görmezden gelmek, kendiliğinden kapanana kadar beklemek- ti. Beklerken zil sesinin her yükselişi adalelerini gerim gerim geriyor, dişlerini sıkmasına sebep oluyor, sabırsızca bacağını sallamaya başlıyor-

du. Yükselen her nota kendisine hesap soruyor gibiydi. Neden açmıyorsun? Neden konuşmak istemiyorsun? Ne değişti? En sonunda telefon sustu, işkence sona erdi, kasları gevşedi. Derin bir nefes bıraktı.

Eve geçti, hazırlandı, okula gitti. Derslere girdi, notlar aldı, insanlara selam verdi, selamlara karşılık verdi. Dersten sonra arkadaşlarıyla oturdu, konuştu, ilgileniyor gibi yaptı. Şeyleri olanca netlikleriyle göremiyordu, sis vardı. Koca bir sis.

Bir ara aynı masada oturdukları bölüm arkadaşlarından biri ondan bahsetti. On yıllık arkadaşından. O da bu üniversitede okuyordu. O da tüm arkadaşlarıyla arkadaştı. Neler yapıyordu, ne zamandır görememişlerdi.

Oturduğu yerde doğruldu. Sırtı bir yay gibi gerildi. Ondan söz açıldığında neden böyle oluyordu, çözemiyordu bir türlü. Parmaklarını birbirine kenetledi, eklemlerini çıtlattı, sandalyenin kenarlarını sıktı. Boğazından aşağı bir zehir akıyor gibiydi. Tüm sinirlerinde elektrik kaçağı vardı sanki, ağzının kenarındaki kaslar istemsizce seğiriyor, vücudu alev alev yanıyordu. Neden onun bahsini açmak zorundaydılar ki? İstemiyordu. Onun hakkında bir şeyler duymak, onu görmek, onun görüş alanında bulunmak, onun adının yakınlarından geçmek istemiyordu. Geçmişe dönse onu hayatından çıkarabilir miydi acaba? Bunun için çok uzağa gitmek gerekirdi. Yeni bir alternatif yaratarak onun hiç var olmadığı bir gerçekliği kurgulamayı düşündü. Olur muydu ki? Çok şeyi değiştirmek gerekirdi, on yılda neler neler olmuştu. Geçmiş düzeltmiyorsa geleceği yönlendirilebilirdi. Artık onu hayatına hiç girmemiş bir şey yapamazdı, ama onun hayatında olmayacağı bir gerçeklik mümkündü. Sadece birkaç adım atması gerekiyordu, o kadar.

Onunla konuş, artık eski samimiyeti hissetmediğini söyle. Sana nedenini soracak. Nedenini düşün. Neden bulamıyorsan, bulamadığını söyle. Neden yok de. Bazen nedensizce uzaklaşırız insanlardan. Hatta tüm deliller onların kalması gerektiğini gösterirken dahi uzaklaşırız. Böyle buyurur içimizden bir şeyler.

“İyi,” dedi, oldukça kayıtsız görünüyordu. Dışardan bakan gözler şu an midesinin alt üst olduğunu anlayamazdı gerçekten de. Bazen yanlış alanı mı seçtim diye düşünmüyor değildi, rol yapabilmek değerlendirilmesi gereken bir yetenektir. “Ne yapsın, uğraşılıyor işte. Okul, iş, staj falan derken yoruluyor baya. Biz de çok görüşemiyoruz şu sıralar.”

“Canım yaa,” diye bir ses yükseldi masadan. “Çok özledim onu. Eğlence merkezindeki işe mi devam ediyor?”

“Hmm. Maskotluk. Yarı zamanlı bir iş, hem kendisine harçlık çıkmış oluyor hem eğleniyor. Enerjisini atacak bir yer oldu ona da, iyi oldu. Kılıktan kılığa giriyor. Bi’ kurbağa, bi’ prenses, bi’ palyaço.”

Gülüştüler. Onlar gülerken, genç kız elini saçlarına götürdü. Yakaladığı buklelerden birine parmağını doladı, açtı, doladı, çekiştirdi, bıraktı.

Dil ve Edebiyat, 180. Sayı

Fatma Ebrar TUNCEL

Karar

Ne yapmalıyım diye düşünüyordu. Orada durmuş, ne yapmalıyım diye düşünüyordu. Ne yapmalıyım? Ne yapmalıyım? Zihninden geçebilen yalnızca bunlar oluyordu. Öylece gözlerini açmış, rüzgârın göz kapaklarının altından geçişini hissediyordu. Gözleri üşüyordu. Elleri kaskatı, dudakları nefes alacak kadar aralıktı. “Ne yapmalıyım?” zihnini duydu. Tekrar ve tekrar duydu. Tekrar duydu. “Ne yapmalıyım?” “Ne yapmalıyım?” Dışardan uğultular geliyor, kulaklarının etrafından dolanıyor, ona değmeden gidiyorlardı. Onun her yerinde aynı soru vardı. Her yerinde aynı soru... Soğuktan gözleri yaşarmaya başladı. 56 yaşındaki bu delikanlı bir kararı en son ne zaman almıştı? Bilmiyordu. Bilmiyordu. Ne karar alması gerektiğini de bir kararın nasıl alındığını da... Bilmiyordu. O, “almayı” biliyordu. Ekmek almayı, süt almayı, zeytin almayı, peynir ve yumurta, patates ya da mandalina, gazete almayı biliyordu. Bunları almayı biliyordu. Ama karar... Karar nasıl alınırdı? Ellerini oynatabilseydi ceplerine bakar, bedelini ödemek isterdi. Parası vardı. Buğra’nın çok parası vardı. Şimdiyse yalnızca bir karar almak istiyordu. Vermediler. “Biri bana bir karar versin! Yalvarıyorum biri bana bir karar versin!” diye bağırdı. Birileri dönüp baktı. Onu tepeden tırnağa süzdüler. Güldüler. Yollarına devam ettiler. “Biri bana bir karar versin!” Birilerinin peşine takıldı. “Bedelini öderim, lütfen bana bir karar verin.” dedi. Yabancıları ellerine sarıldı. Cüzdanından kâğıt paralar çıkardı, avuçlarına sıkıştırdı. “Yalvarırım bana bir karar verin! Yalvarırım!” İnsanlar, ellerini ondan kurtarmak ve yollarına devam etmekle yetindiler. İnsanlar genellikle yetinir.

Masa duran ağız açık sigara paketine baktı. Karşısındaki insanlara baktı. Sağındaki ve solundaki insanlara baktı. Arkadaşlarına baktı. Başlarının üzerini kaplamış dumanın kendi içindeki hafif dalgalanmalarına baktı. Buğra baktı. O hep baktı. Sohbet ediyorlardı. Paket masada ağız açık duruyordu. O baktı. Aysun gülerken hafifçe ona yaslanıp geri çekildi. Aysun’un omzunu, omzunda hissetti. Baktı. Aysun da ona baktı, güldü. Kağan hemen önlerinde oturuyordu. Ona baktı. Kısa kırlaşmış saçlarına baktı. Yeni tıraş olmuş yüzüne baktı. Güldükçe kısılan gözlerine baktı. Kağanın yanında Sevil vardı. Sevil’e baktı. Parmaklarındaki yüzüklere baktı. Tek taşında, alyansına baktı. Sevil’in boyalı tırnaklarına, ellerinin üzerindeki kırıksıklara baktı. Bu ellerin gençliğini bildiğini düşündü. Aysun’un yanında oturan elini beline dolamış kocasına baktı. Okan’a baktı. Sevdigi kadının yanında, bir parçasını ondan asla ayırmadan sürekli konuşan

Okan'a baktı. Kağanla aralarındaki gülüşmelere, Sevil ve Nazlı'nın yanı başlarında duran kocalarını unutmuş, başka erkeklerden konuşan hallerine baktı. İki kadının arada kısılan seslerine arada yüksek kahkahalarına baktı.

O da mı yetinmeliydi? O da mı yoluna devam etmeliydi? Kaldırımlar onu yürümeye davet etti. Ama Buğra koştu. Koştukça koştu. Birinden mi kaçırıyordu? Buğra koştu. Birine mi yetişiyordu? Elindeki paralar kaydı gitti. Rüzgâra karıştı. Ama Buğra yalnızca koştu. İnsanlar yolundan çekildiler. Herkes ona yol verdi. Kimse ona bakmadı. O da kimseye bakmadı. Sadece koştu. Daha çok ve daha çok. Daha çok koştu. Boğazı yanmaya başladı. Nefes alışları onu öldürecek kadar hızlandı ama Buğra koştu. O durmadı. Cüzdanı cebinden düştü. Fark etmedi. Ayakkabıları yırtıldı. Fark etmedi. Birkaç parmağı yırtılan ayakkabının ucundan çıktı. Bastığı her adımda delik büyüdü. Parmakları biraz daha görünmeye başladı ama Buğra yine koştu. Sonunda ayakları görülmeye başladı. Ayakkabısının tabanı ayağının altında kıvrılıyordu ama dengesini bozmadı. Buğra koşmaya devam etti. Sonunda ayakkabıları tamamen parçalandı. Ayakları çıplak kaldı. Bu sırada soğuk ciğerlerine kadar indi. Buğra nefes alamaz oldu. Yine de koşmaya devam etti. Gözlerinden yaşlar geldi. Rüzgâr, daha pınarlarındayken onları kuruttu. Soğuk boğazını iyice yırttı. Artık nefes alamıyordu. Durursa aynı sorunun zihnine dolmasından korkuyordu. “Ne yapmalıyım?” Durdu. Bir anda durdu. Buğra bir anda durdu. Etrafına baktı. Arkadaşlarını gördü. Aysun'u, Nazlı'yı, Okan'ı ve Kağan'ı. Ailesini gördü. Çok sevdiği karısı Meltem'i ve kızını gördü. Damadını gördü. Durduğunda Nefes nefese kalırım sanıyordu. Ama o yalnızca gördü. İnsanlar bazen görür.

Oturduğu yerden kalktı. Arkadaşları arkasından “Nereye, Buğra!” diye seslendi. Birbirlerine baktılar. “Bir şey mi oldu?” dediler. Okan arkasından koştu. Buğra kafeden yeni çıkmış kapının bir adım dışında öylece duruyordu. Yanına gitti. “Nereye, kalkıyor musun?” dedi. Okan'ın nefesi hızlanmıştı ve onu yoruyordu. Bir elini Buğranın omzuna koyarak ondan destek aldı. “Sinema teklifine bir şey demedin. Karar verdin mi? Gelecek misin?” Buğra, yanında durmuş ona meraklı gözlerle bakan Okan'ı gördü. Dudaklarını belli belirsiz oynatarak, “Hayır.” dedi. “Gelmeyeceğim.”

Dil ve Edebiyat, 184. Sayı

Meryem YIRTMAZ

-di'li Geçmiş Zaman

Sofra eksiksiz bir şekilde hazırlanmıştı, her şey yerli yerindeydi. Ekmekler doktorun söylediği gibi çavdar alınmıştı, zeytinyağlılar masada çiçek gibi açmış, ağız sulandırıyordu. Doğrusu masa örtüsünün bir kısmında minik bir salça lekesi vardı. Ayşe mantı tabağını yerleştirirken eli titrediği için azıcık dökmüştü fakat sorun değildi, çok da belli olmuyordu, kızartma tabağı ve tuzluklar lekenin gözükmelerini engelliyorlardı. Engellemeseler de sorun yoktu çünkü Aydın gözlerini çorbasından ayırmıyordu.

Çorbası geleli beş dakika oluyordu. Beş dakikadır çorbasını karıştırıyor ve bunu yaparken gözlerini bir kere bile tabağından ayırmıyordu. Bu fark etmeden yaptığı bir şey de değildi: bunun için çok uğraşıyordu. Gözleri, üzerine dikilmiş badem gözlere değmesin diye tüm gücüyle çabalıyordu ve bunu fark ettirmemek için de kendisini öyle çok kasiyordu ki, kolları artık ağrıyordu.

“Çorbayı yaparken ben bu kadar karıştırmadım.” dedi Ayşe gülerek. Bu samimi bir gülüş değildi, gözlerine de ulaşmıyordu zaten. Masada kendini bir şeyler için zorlayan tek kişi Aydın değildi yani. Ayşe de aynı durumdaydı. Aydın eve geldiğinden beri kendisini neşeliymiş gibi göstermek için zorluyordu. Aslında Aydın eve gelene kadar gayet neşeliydi de. Sonrasında stres ve hayal kırıklığı heyecanının yerini almıştı.

Çünkü Aydın bir garipti. Bu yeni bir şey değildi. Son birkaç aydır böyleydi. Önceki o neşeli, eşile flört etmek için fırsat kollayan Aydın olsa eve girer girmez karısını kollarının arasına alır, onu yanaklarından boynuna doğru taştan öpücüklerle boğar ve tüm mızızlanmalarına rağmen kollarının arasından kurtulmasına müsaade etmezdi. Öpücüklerini iltifatları takip ederdi ayrıca. Ve bunun için Ayşe'nin süslenip püslenmesine de gerek yoktu, pijamalarıyla onu karşılaması bile bir şeyi değıştirmezd, Aydın onu yine tutkuyla alırdı kollarının arasına.

Ama eski Aydın yoktu, bu yüzden Ayşe'nin kendisi için hazırlanmış olduğunu fark etmedi. Evet umursamamış bile değildi, fark etmemişti çünkü geldiğinden beri bir kere bile Ayşe'ye bakmadı. Vurduğu kapı açılır açılmaz Ayşe'nin civil civil merhabasına kuru bir sesle cevap verip kızcağıza bakmadan — bakmayı bırakın, öylesine bir göz bile atmadan— lavaboya geçti direkt. Halbuki Ayşe bugün onun kendisine en çok yakıştırdığı elbiseyi giymiş, saçlarını tam da onun beğendiği gibi kıvrıklaştırıp sırtından aşağı salıvermişti. Ayrıca saçlarına Aydın'ın kendisine geçen sene

İzmir'den aldığı el örmesi çiçeklerden yapılmış tokaları da takmıştı, Aydın bu tokaları ona çok yakıştıyordu. Tokaları ne zaman kullansa Ayşe kendisini bir çiçek gibi güzel ve zarif hissediyordu; Aydın'ın bakışları kendisine böyle hissettiriyordu. Aydın ona bir çiçekmişçesine bakıyordu.

Bugün bu zincir kırılmıştı çünkü Aydın ona bakmamıştı.

Ayşe son zamanlarda Aydın'a ve kendisine ait olan o bahçenin eski şanına sahip olmadığının zaten farkındaydı. Çiçekleri eskisi gibi sağlıklı gözüküyordu ve tatlı tatlı kokmuyordu.

Fakat bugün fark etmişti ki bahçesinin eski şanına benzemiyor olduğundan daha büyük bir sorun vardı ortada: çiçekleri solmuş, hatta kuruyup kurtlanmıştı.

Ayşe, düşünceleri yüzünden kuruyan boğazını nemlendirmek için suyundan birkaç büyük yudum aldı. Oda o kadar sessizdi ki yutkunuşunu ikisi de işitebildi.

Ayşe bugün pek bir şey yemiş değildi, çorbasını dahi bitirmemişti, yine de aç hissetmiyordu. Aksine sanki tıka basa yemiş gibi midesi bulanıyordu. Hissettiği üzüntünün etkisiydi. Bu yüzden önündeki çorba dolu kâseyi aldı ve ayaklandı. Adımları mutfığa yönelmeden önce, "Çorbayı içmek istemiyorsan zorlama kendini, seviyorsun diye İzmir köfte yaptım, ondan getireyim," dedi bitik bir sesle.

Ayşe tüm gün akşam için hazırlandı; evi temizledi, yemekler hazırladı, kendisi hazırlandı. Yine de bir an bile yorgun hissetmedi. Bir şeyleri düzeltebileceğine dair olan heyecanı yorgunluğunun üzerini örtmüştü. Ama işte Aydın'ın eylemleri bastırılmış olan her şeyi suyun üzerine çıkarmış ve Ayşe'nin hevesini bir gemi gibi aynı suyun dibine batırmıştı.

Ayşe'yi bulmayan bakışları, vermediği cevapları, asık yüzü, Ayşe'yi üşüten soğukluğu, hepsi geminin su almasına neden olan şeylerdi.

Bir yerde okumuştı, nerede okuduğunu tam olarak hatırlamıyordu. Sosyal medya da olabilirdi, gazete küpürü de. Belki de sabah kahvaltı yaparken izlediği o televizyon programlarına çıkan uzmanların birinden duymuştu. Bilemiyordu. Her neyse. Okuduğu ya da duyduğu şey şuydu: bir sorun-

la tam anlamıyla yüzleşmediği sürece aynı sorun farklı bedenlerle yine karşısına dikilecekti. Bunun psikolojide de yeri vardı hatta sanki. Ya da bundan bahseden zaten bir psikolog muydu? Hatırlamıyordu. Önemli olan bu da değildi. Önemli olan gençliğinde yüzleşmekten kaçtığı şeyin şimdi kendisinden kaçmayacağı bir bedende karşısında dikiliyor olmasıydı.

Eğer ki Ayşe'ye annenin en sevmediğin özelliği ne diye sorsaydınız alacağınız ilk cevap konuşması, hatta bağırıp çağırması gereken anlarda kendi kabuğuna çekilmesi olurdu. Bağırsın, çağırsın, gerekirse dövsün ama susması. Bu huyundan nefret ediyordu. Bir duvarla tartışmış gibi hissediyordu. Yine de Ayşe bunun düzelmesi için gereken çabayı vermedi. Tartışmalarının daha da arttığı dönemde lise sona gidiyordu ve üniversiteyi şehir dışında okuyacağı için sorunu kökünden çözmek için çabalamak yerine kaçmayı tercih etti.

Şimdiyse aynı sorun hemen karşısında dikiliyordu ve ne yazık ki kaçamıyordu.

Ayşe farkına vardıkları yüzünden derin bir nefes alırken Aydın sanki yarısına tuz basmak istiyor gibi cevabını yine konuşarak vermemeyi tercih etti. Bunun yerine dakikalardır parmaklarının arasında olduğu için sapı nemlenen kaşığı kâseye bıraktı ve Ayşe'nin alabilmesi için kâseyi ona doğru itti.

Ayşe kâseleri topladı, mutfağa gitti ve Aydın'a güzel bir tabak hazırladı. İzmir köfte tam da Aydın'ın sevdiği gibi bol salçalıydı, patatesler de elma dilimi şeklinde kesilmişti. Başka bir zaman olsa Aydın iki tabaktan az yemezdi ama başka bir zaman dilimini yaşamıyorlardı.

Bu yüzden Aydın kendisi için hazırlanan tabak önüne konulduğunda hiç heyecanlanmadı. Yalnızca bu da değil: Ayşe'nin kendisi için tabak hazırladığını da görmedi. İşte, başka bir zaman diliminde olsalar kendi tabağını gördüğünde parlayan bakışları Ayşe'nin önünde bir tabak olmadığını fark edince sislenir, kaşları hemencecik çatılırdı.

Hiçbirisi olmadı çünkü başka bir zaman diliminde değillerdi. Ayşe'nin daha iyi hissedebilmek için geçmiş zamanla şimdiyi karşılaştırmayı acilen bırakması gerekiyordu. Tüm o anlar -di'li geçmiş zaman kipine sahipti. Geçip gitmişlerdi.

Ama bunu kabullenmesi demek bahçesinin de kurtlandığını kabul etmesi demekti. Bu yüzden fark etmemek için direnmeye devam ediyordu.

Tabağı Aydın'ın önüne koyduktan sonra kendi yerine oturdu, değişen bir şey olmadı; Aydın aynı hevesizliğiyle yemekle uğraşmaya devam etti. Ayşe'nin sabrını taşıran son damla da bu oldu. Hani aydın bir çatal bile al-saydı yemeğinden, sabretmeye ve susmaya devam edecekti Ayşe çünkü duyacaklarından korkuyordu ama olmadı.

"Tok mu geldin? Neden hiçbir şey yemiyorsun Aydın? Halbuki senin en sevdiğin yemekleri yaptım, hani sevmediğin yemekler olsa sorun etme-yeceğim yemin ederim ki ama— ama hepsi sevdiğin yemekler. Hem tek sorun yemekler de değil," dedi gözleri Aydın'ın masadaki yumruk halini almış elini bulurken. Parmaklarını nasıl sıkıyorsa Aydın, damarları tenini yırtmak istiyor gibi görünecek kadar epey belirgindi.

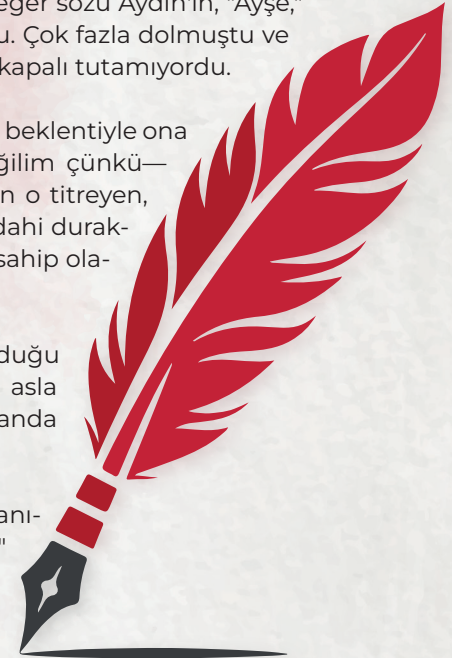
"Eve girdiğinden beri bir kere bile yüzüme bakmadın. Senin için o ka-dar hevesle hazırlandım ve sen bir kere bile bana bakmadın..." Ayşe'nin hayal kırıklığıyla desibeli daha da azalan sesine Aydın'ın yutkunuşunun sesi karıştı. Bu söylediğiyle Aydın kendisine bakar zannetti ama yanıldı. Aydın'ın gözleri hâlâ daha tabağındaydı. "aramızda bir sorun olduğ-u-nun farkındayım, son bir aydır eskisi gibi— bana karşı eskisi gibi değilsin. Sorun ne bilmiyorum. Yemin ederim ki. Yine de sorunun ne olduğunu öğrenmek— bir şeyleri düzeltebilmek için çabalıyorum fakat bana hiç yardımcı olmuyorsun. Yardımcı olmak istesen ama olamasan yine sorun etmeyeceğim fakat sen direkt yardımcı olmak istemiyorsun. Çarelerden kaçıp duruyorsun. Artık eminim—" dediğinde eğer sözü Aydın'ın, "Ayşe," demesiyle bölünmeseydi daha fazla konuşurdu. Çok fazla dolmuştu ve artık işler daha da kötüye gitmesin diye ağzını kapalı tutamıyordu.

Ayşe, Aydın'ın sonunda konuşmasına sevinerek beklentiyle ona baktığında, "ben gerçekten de eskisi gibi değilim çünkü— çünkü eskisi gibi hissetmiyorum." dedi o Aydın o titreyen, özgüvensiz sesiyle. Tek nefeste söyledi. Bir an dahi durak-lasa bir daha bu cümleyi kurabilecek cesarete sahip ola-mayacaktı çünkü.

Bu an, bahçelerindeki son çiçeğin de kuruduğu andı. Ayşe tarafından dikilmiş bu çiçek, aklına asla getirmek istemediği o ayrılık ihtimaliyle bir anda tatlı kırmızılığın kaybetti.

Çiçeğin yapraklarını dökense Aydın'ın, "ve sanı-rım— eskisi gibi hissetmek de istemiyorum." demesiydi.

Dil ve Edebiyat, 186. Sayı

Ünzile EŞEN

AMAK'I HAYALDEN UYANIŞ OLARAK İVAN'IN ÇOCUKLUĞU

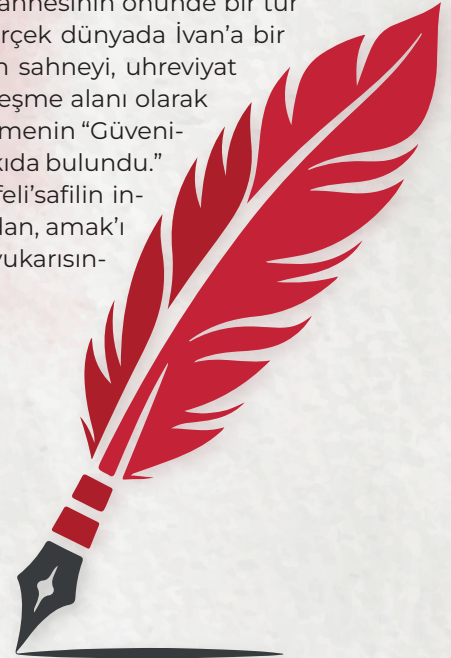
Sinemanın şairi Andery Tarkovsky'nin "Beni sanatçı olma hakkına kavuşturacak bir sınavdı." diye nitelendirdiği film İvan'ın Çocukluğu. Tarkovsky'nin Bogomolov'un öyküsünden mülhemle işlediği ilk uzun metraj filmi, aynı dönem sanat camiasını da filmi reddiye yahut methiye olarak okumuş iki farklı gruba ayırmıştır. Tarkovsky'nin tüm sanat dallarının kökünde şiirin yattığı yönündeki bakışıyla yönettiği filmde, İkinci Dünya Savaşı'nın vahşetinden ziyade şiirin her türden getirileri -aşk ve rüya- ile yücelen insan'ı odak noktasına alması; aynı yıllarda çekilmiş yeni gerçekçi savaş filmlerine meydan okuyucu bir kimlik getirmiştir. Bu bağlamda filmin; savaşın toplumdan kopartılmış, dağılmış ve tahrip edilmiş insan ruhunu vahşetin çağrısından öte duygusal bir gerçeklik ile işlediği söylenebilir.

Tarkovsky'nin bellek ile oynamayı seven üslubunun temelini bu film ile atmış olduğunu söylemek çok da yanlış olmaz. Filmin açılış sahnesi, aydınlık siyah-beyaz renk paleti içinde ve yeniden uyanışı anımsatan müzik eşliğinde İvan'ın annesine koşup "Anne, bak guguk kuşu" repliği ile başlar. Bu replik, Tarkovsky'nin Mühürlenmiş Zaman' da bahsettiği üzere kendisinin dört yaşında dünya ile tanışmasına dayanan bir hatırasıdır. Böylece İvan'ın, açılış sahnesinde gördüğü bu rüya ile dünya denilen sürgün yerine resmen atıldığını ve renkli yaz elbisesi içinde kendisine gülümseyen annesine guguk kuşunu tanıdığını söylemesi rüşünü ispatladığını gösterir. İvan'ın gördüğü tüm rüyalarda annesinin yaz elbisesi ve sükunetli bir gülümseme içinde olması, anne ile kurulan bağın Öteki yani mağara alegorisinde anlatıldığı üzere yalnızca gölgeleri seçilen ve gerçek olduğu sanılan nesnelerin aslanan suretlerinin görüldüğü hakiki yer ile bağlantılı olduğudur. Anne, ahiretin kapısıdır. Bu rüya sonrasında film, aniden kasvetli bir havaya bürünür ve durgun, sert, kemikli yüzü ile İvan seyirciye yakın açıdan tanıtılmış olur. İlk sahnede izlenen İvan artık rüyadan uyanmış, bambaşka sert bir kimliğe bürünmüştür. Rüyadan uyanan küçük İvan artık çocuk ruhundan ziyade annesini ve yakın çevresini öldürenlerden intikam almak isteyen bir asker ruhunda ete kemiğe bürünmüştür. Durgun ama tutkuların gerilimi içindeki halinden sonra İvan, ikinci bir rüyaya dalar. Rüyasında annesi ile kuyunun başında aşağıda sular içinde duran ışık huzmesini izlemektedir. Annesinin "Bizim için gündüz ama bir yıldız için gece vakti." söylemiyle İvan, ışık huzmesini tutmaya çalışır ve kovadaki ipin kopmasıyla birlikte kuyunun yukarısında duran annesiyle bağını koparmış, duyduğu ses üzerine de annesinin vurulduğunu anlamış olur. Artık kuyudaki ip yani annesiyle kurduğu göbek bağı kopmuş, İvan sürgün yerine atılmıştır.

Yatılı askeri okula gönderilmek istenen İvan'ın, gitmemek için kaçış yolu araması, savaşın harap ettiği ruhlar için artık bir gelecek fikrinin olmadığına açıklar. Bu kaçış yolunda İvan, kapısından başka hiçbir parçası kalmamış harabede kalan yaşlı, kendi belleği içinde yaşayan bir adamla karşılaşır. Yönetmen bu sahneyi, dumanlı bir sis perdesi üzerinden seyirciye gizemle karışık ürperti dolu derin bir yalnızlığın hakim olması için koymuş gibidir. Tarkovsky'nin diğer filmlerinde de rastlanılan yaşlı adamın elinde tuttuğu horoz; Hristiyan inancı kapsamında aydınlığı, uyanışı dolayısıyla Mesih'i çağırıştırır. Bu bağlamda, her yerde savaşın izlerinin okunduğu manzara karşısında ihtiyara açılan tek kapının, varoluş kaynağını zaman ve mekan suniliklerinden arınmış bir tür mecnun olma boyutuna açıldığı söylenebilir. Tarkovsky'nin karakter portlerinde esas aldığı bir husus olan yüzeysel güzelliklerden ziyade izleyenler ile duygusal bir bütünlük oluşturan tercihi, filmdeki hemşire Maşa'ya da yansır. Maşa, Bogomolov'un öyküsünde betimlenen kadınsı niteliklerden çok uzak; korunmasız, saf ve güven dolu bir hüviyete sahiptir. Böylece yönetmenin sonraki filmlerinde de kadına bakışı doğurgan, dişil bir tasvirden ziyade inancı ile örtüşen Meryem Ana kutsaliyla çözümlenmiş olur.

Tarkovsky'nin yalnızca hareketli kamera kullandığı son rüyada İvan'ın, deniz kıyısı boyunca bir kız çocuğunu yakalamak üzere koştuğu görülür. Esasında İvan, uğradığı çarpıcı son ile bir tür cennete koşturmuştur. Bu sahnede aydınlık bir ton İvan'ın kana kana içtiği suya sirayet eder ve İvan, huzurlu siması ile kendisine gülümseyen annesinin önünde bir tür mesih mertebesine ulaşmış olur. Tarkovsky gerçek dünyada İvan'a bir kahramanlık anıtı tasarlamaz. Onun yerine son sahneyi, uhreviyat inancı ile idealardan kurtulmuş bir çeşit özgürleşme alanı olarak izleyenlere sunar. İvan'ın Çocukluğu; usta yönetmenin "Güvenimi pekiştirdi, inançlarımın şekillenmesinde katkıda bulundu." diye ifade ettiği tanımlamanın da ötesinde; esfeli'safilin insancıkların uğruna tutsak olduğu pıtraklı diyardan, amak'ı hayalden uyanışın ve ait olunan yere, kuyunun yukarısındaki kalmış ana rahmine dönüşün yolculuğudur.

Dil ve Edebiyat, 186. Sayı

İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ

www.medeniyet.edu.tr